

годидактичния принцип на активната комуникация и на целия комуникативно-дейностен подход в дидактиката на чуждите езици.

Универсалният характер на много от проблемите, представени по-горе, по убеждението на автора на рецензията ще заинтересува не само русистите и останалите слависти, но и преподавателите по английски, немски, френски и други езици – както по теоретични, така и по практически дисциплини.

Тадеуш Пахолчик

Превод от руски: Юлиана Чакърова-Бурлакова

**Jiří Marvan. Brána jazykem otvíraná aneb o češtině světové.
Praha, Nakladatelství Akademie věd České Republiky, 2004**

Успехът на последната книга на видния чешки лингвист и педагог Иржи Марван, която носи интригуващото заглавие *Врата, отворена чрез езика, или за световния чешки език*, се дължи може би на факта, че авторът умело провокира читателите на езиковедска литература, преплитайки строго научен изказ с достъпни и популярни изразни средства от разговорната реч.

Иржи Марван (1936) е популярно име не само в Чехия, но в различни точки на земното кълбо – преподавател с дългогодишна практика в Карловия университет, във висшите училища в Упсала и Стокхолм, в Орегон и Пенсилвания, в Калифорнийския университет, Марван поставя основите на славистиката в Мелбърн, Австралия, а след 1993 г. – разпада на Чехословакия, е първият чешки посланик в Гърция. Именно натрупаният опит от пътуванията по света и срещите на автора с представители на различни езикови семейства е заложен в основата на последната лингвистична „територия“, в която навлиза с изследването си авторът.

Ученият определя последното си произведение като „околосветско пътешествие в света на човешката реч“. Всъщност *Brána jazykem otvíraná...* представлява статии, рецензии, размишления, обединени от идеята на автора за едно по-нестандартно и същевременно опиращо се на традиционното езикознание разглеждане на мястото и ролята на езика в съвременното общество. Според Марван във все по-глобализиращия се свят езикът трябва да бъде не само средство за комуникация, но и процес, който сближава и обединява хората.

Значимостта на чешкия език в световен мащаб – това е една от основните позиции, застъпени в книгата. Разбира се, тази теза на моменти звучи

доста претенциозно, но приятно впечатление прави желанието на автора да представи своя роден език като едновременно продукт на западната цивилизация и на славянството, което превръща чешкия език в световно средство за комуникация. Марван защитава тази своя идея с множество примери от човешката реч, „пръснати“ из отделните части на книгата и определящи чешкия език като посредник между отделни езици и култури. Тази идея оставя впечатление за амбициозен и дори авантюристичен проект от сферата на лингвистиката, но с него Иржи Марван се явява страстен привърженик на езиковия космополитизъм като обединител на различните общества и същевременно на онази самобитност, даваща идентификация на речта. Марван обогатява езиковедската терминология с представи за „лингвостетика“, „лингвоекология“, „лингвостетика“ и с все по-актуално звучащата според автора „лингвоксенофобия“.

Марван споменава различни исторически периоди, белязали развитието на отделни държави и най-вече на Чехия и променяли човечеството през вековете, с цел не толкова да търси хронологичност на своите разсъждения, а по-скоро да разкрие самобитността и някои особености на различните езикови групи. Този ред на мисли извежда и лайтмотива на творбата – всеки език е уникален и трябва да носи радост и наслада, да обединява хората и да бъде катализатор на едно по-добро бъдеще. Именно тази сплав от исторически факти, съвременни езиковедски проекти и поглед, отправен към бъдещето не само на лингвистиката, но и на световното съществуване, е едно от големите достойнства на книгата на чешкия учен.

Споменатата вече фрагментарност, преминаване през различни равнища на изразяване, използването на каламбури и вицове, засягащи езиковедски проблеми и реално съществуващи лица от сферата на науката и политиката (шокиращо и същевременно забавно е твърдението на Марван за дължината на гласните в чешкия език, популярността на които се дължи на горящия и викащ от кладата Ян Хус, или онзи виц, в който един професор полиглот признава, че единственият език, който не е успял да научи, е езикът на неговата съпруга), Иржи Марван успява да наложи като предимство и уникалност на книгата. По този начин авторът разширява кръга от читатели и превръща *Brána jazykem otvíraná* от поредната творба, занимаваща се с науката лингвистика, в достъпно и интересно не само за специалисти научно послание.

Ангел Маринов